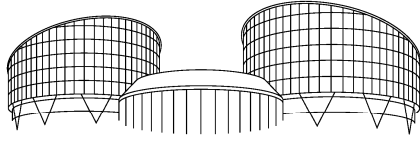

Tradus și revizuit de IER (<http://ier.gov.ro/>)

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI
SECȚIA A PATRA

**CAUZA FLORIN-IOAN NISTOR ȘI ADRIAN MARCEL NISTOR
ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI**

(Cererile nr. 19115/15 și 9292/17)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

29 martie 2022

Hotărârea este definitivă. Poate suferi modificări de formă.

**În cauza Florin-Ioan Nistor și Adrian Marcel Nistor împotriva
României,**

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a patra), reunită într-o cameră compusă din:

Gabriele Kucsko-Stadlmayer, *președinte*,

Iulia Antoanella Motoc,

Pere Pastor Vilanova, *judcători*,

și Ilse Freiwirth, *grefier adjunct de secție*,

Având în vedere:

cererile îndreptate împotriva României, prin care Curtea a fost sesizată, în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale („Convenția”), de către reclamanții ale căror nume și date figurează în tabelul inclus în anexă („reclamanții”) la datele indicate în acesta,

decizia de a aduce la cunoștința Guvernului român („Guvernul”), reprezentat de agentul său guvernamental, doamna O. Ezer, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe, capetele de cerere privind condițiile de detenție ale reclamantului din cererea nr. 19115/15, precum și caracterul echitabil și durata procesului penal desfășurat împotriva celor doi reclamanți și decizia de a declara inadmisibile celelalte capete de cerere din cererea nr. 19115/15,

observațiile părților,

decizia prin care Curtea a respins obiecția Guvernului împotriva examinării cererii nr. 19115/15 de către un comitet,

după ce a deliberat în camera de consiliu, la 8 martie 2022,

pronunță prezenta hotărâre, adoptată la aceeași dată:

OBIECTUL CAUZEI

1. Cererile privesc procedura penală desfășurată împotriva celor doi reclamanți. Acestea privesc caracterul echitabil al acestei proceduri, în special în ceea ce privește reîncadrarea juridică a faptelor în apel, precum și durata acesteia. Cererea nr. 19115/15 privește, de asemenea, condițiile de detenție ale respectivului reclamant.

2. În anul 2005, reclamanții au fost trimiși în judecată pentru mai multe capete de acuzare, printre care cel de furt de bunuri aparținând patrimoniului cultural național. Au fost acuzați că au făcut săpături neautorizate în situri arheologice și că au găsit și sustras 10 brățări de aur din Dacia antică.

3. Reclamanții au fost condamnați în primă instanță pentru furt de bunuri aparținând patrimoniului cultural național.

4. În cursul procedurii de apel, Curtea de Apel Alba-Iulia („curtea de apel”), în decizia sa din 18 decembrie 2013, a reîncadrat juridic faptele de care erau acuzați în complicitate la furt de bunuri aparținând patrimoniului cultural național și i-a condamnat pe reclamanți. Curtea de apel a examinat

cererea reclamantilor de reîncadrare a faptelor drept însușire de bunuri găsite și a respins-o; cu toate acestea, nu a ridicat problema unei eventuale reîncadrări juridice a faptelor drept complicitate la furt de bunuri aparținând patrimoniului cultural național, iar părțile nu au prezentat argumente în acest sens.

5. Reclamantii au formulat recurs în fața Înaltei Curți de Casație și Justiție („Înalta Curte”) și s-au plâns, printre altele, că nu au fost informați despre posibilitatea reîncadrării juridice a faptelor în apel și că nu au avut posibilitatea să se pronunțe cu privire la noua încadrare juridică reținută. Parchetul a criticat, de asemenea, reîncadrarea juridică a faptelor în apel.

6. Prin hotărârea definitivă din 17 decembrie 2014, Înalta Curte a respins recursul și a confirmat faptul că reclamantii erau vinovați de complicitate la furt de bunuri aparținând patrimoniului cultural național. Înalta Curte a hotărât că, în temeiul noului Cod penal, care era legea penală mai favorabilă, pedepsele cu închisoarea decise în apel trebuiau reduse. Totuși, instanța supremă nu a examinat argumentele pe care părțile în cauză le-au prezentat cu privire la reîncadrarea faptelor făcută de curtea de apel.

7. Reclamantul din cererea nr. 19115/15 a fost încarcerat la 17 decembrie 2014 în Penitenciarul Aiud. Acesta indică faptul că a avut un spațiu personal cuprins între 2 și 3 m². Guvernul subliniază că spațiul vital al acestuia a variat între 1,64 m² și 3,12 m². Din dosar reiese că, la 11 decembrie 2015, reclamantul a fost transferat în Penitenciarul Deva și că a fost eliberat la 12 septembrie 2017.

MOTIVAREA CURȚII

I. CU PRIVIRE LA CONEXAREA CERERILOR

8. Ținând seama de similitudinea cererilor, Curtea consideră oportun să le examineze conexas într-o singură hotărâre (art. 42 § 1 din Regulamentul Curții).

II. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCARE A ART. 3 DIN CONVENȚIE

9. Reclamantul din cererea nr. 19115/15 se plânge de condițiile de detenție din Penitenciarul Aiud, în special din cauza supraaglomerării închisorilor și a condițiilor de igienă precare. Guvernul susține că nu au fost epuizate căile de recurs interne, întrucât reclamantul ar fi avut posibilitatea de a introduce o acțiune în răspundere civilă delictuală. Or, Curtea a constatat deja că această cale de recurs nu era disponibilă în timpul detenției părții în cauză și că excepția trebuie respinsă pentru motivele expuse în cauza *Polgar împotriva României* (nr. 39412/19, pct. 94-98, 20 iulie 2021).

10. Constatând că acest capăt de cerere nu este în mod vădit nefondat și că nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate în sensul art. 35 din Convenție, Curtea îl declară admisibil.

11. Curtea face trimitere la principiile consacrate în jurisprudența sa referitoare la condițiile materiale de detenție, în special în ceea ce privește situațiile de supraaglomerare în penitenciare [*Muršić împotriva Croației* (MC, nr. 7334/13, pct. 96-141, 20 octombrie 2016)].

12. În hotărârea-pilot *Rezmiveș și alții împotriva României* (nr. 61467/12 și alte 3 cereri, 25 aprilie 2017), Curtea a concluzionat deja că a fost încălcat art. 3 în circumstanțe de fapt similare celor din prezenta cauză.

13. Curtea constată că spațiul personal alocat reclamantului a fost, în cea mai mare parte a detenției sale, mai mic de 3 m² (supra, pct. 7; a se vedea *Rezmiveș și alții*, citată anterior, pct. 9, 11 și 81, pentru Penitenciarul Aiud). După examinarea tuturor elementelor care i-au fost prezentate de părți, Curtea constată că Guvernul nu a prezentat niciun element de natură să răstoarne în speță prezumția de încălcare a Convenției (Muršić, citată anterior, pct. 124). Nu identifică niciun fapt sau argument de natură să o determine să ajungă la o concluzie diferită de cea reținută în hotărârea-pilot *Rezmiveș și alții* (citată anterior, pct. 82-88). Condițiile de detenție ale părții în cauză în Penitenciarul Aiud au fost, așadar, contrare art. 3.

14. Prin urmare, a fost încălcat art. 3 din Convenție.

III. CU PRIVIRE LA CAPĂTUL DE CERERE REFERITOR LA DURATA PROCESULUI PENAL

15. Reclamanții se plâng, în temeiul art. 6 § 1 din Convenție, de inechitatea procesului penal desfășurat împotriva lor. Aceștia susțin că faptele au fost reîncadrate în apel la complicitate la infracțiunea pentru care au fost trimiși în judecată, fără a fi fost informați despre posibilitatea reîncadrării faptelor și fără a putea dezbate, în cursul procesului penal, noua încadrare juridică.

16. Constatând că acest capăt de cerere nu este în mod vădit nefondat în sensul art. 35 § 3 a) din Convenție și că nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate, Curtea îl declară admisibil.

17. Principiile aplicabile sunt detaliate în hotărârile *Pélissier și Sassi împotriva Franței* (MC) (nr. 25444/94, pct. 51-53, CEDO 1999-II) și *Pereira Cruz și alții împotriva Portugaliei* (nr. 56396/12 și alte 3 cereri, pct. 196-199, 26 iunie 2018).

18. Curtea observă că reclamanții au fost trimiși în judecată și condamnați în primă instanță pentru furt de bunuri aparținând patrimoniului cultural național. Doar în apel, curtea de apel a reîncadrat faptele drept complicitate la această infracțiune. Probele depuse la dosar nu indică faptul că curtea de apel i-a informat pe reclamanți despre reîncadrarea juridică a faptelor drept complicitate la infracțiunea pentru care au fost acuzați și nici că părțile în

cauză au putut să își prezinte argumentele cu privire la aspectul complicității. Guvernul nu a încercat, de altfel, să contrazică alegațiile reclamanților în această privință.

19. Guvernul susține că curtea de apel a examinat cererea reclamanților de reîncadrare juridică a faptelor drept însușire de bunuri găsite și le-a oferit posibilitatea de a se apăra. Totuși, acest argument privește o chestiune diferită de cea care se ridică în speță, și anume decizia curții de apel de a reîncadra juridic faptele drept complicitate la infracțiunea reținută inițial.

20. În continuare, Guvernul susține că instanța de apel a explicat, cu motive factuale, motivul pentru care faptele imputate părților în cauză constituiau complicitate și motivul pentru care nu puteau fi considerate autori ai infracțiunii. Cu toate acestea, problema denunțată de părțile în cauză nu privește motivarea deciziei curții de apel, ci faptul că această instanță nu i-a informat despre reîncadrarea juridică și că nu au avut posibilitatea să prezinte argumentele pe care le considerau pertinente pentru noua încadrare juridică.

21. Curtea ia notă, de asemenea, de argumentele Guvernului potrivit cărora curtea de apel nu a modificat încadrarea juridică a infracțiunii imputate, care a rămas cea de furt, și i-a condamnat în calitate de complici, nu de autori ai acestei infracțiuni; că orice atingere adus dreptului la apărare a fost astfel redusă și că decizia curții de apel se întemeia pe aceleași probe precum cele reținute în primă instanță și despre care reclamanții aveau cunoștință. Cu toate acestea, Guvernul nu a susținut că noțiunea de complicitate, astfel cum este prevăzută de dreptul român și de interpretarea dată de instanțe, însemna că reclamanții aveau suficiente cunoștințe cu privire la posibilitatea reîncadrării juridice a furtului drept complicitate la această infracțiune (*mutatis mutandis*, *Pélissier și Sassi*, citată anterior, pct. 57). Nici nu a susținut că faptele pentru care au fost condamnați reclamanții în calitate de complici constituiau elemente intrinseci ale acuzației de furt inițiale [*De Salvador Torres împotriva Spaniei*, 24 octombrie 1996, pct. 33, *Culegere de hotărâri și decizii* 1996-V; *Sadak și alții împotriva Turciei* (nr. 1), nr. 29900/96 și alte 3 cereri, pct. 56, CEDO 2001-VIII; *Juha Nuutinen împotriva Finlandei*, nr. 45830/99, pct. 32, 24 aprilie 2007). Argumentele reclamanților potrivit cărora strategia de apărare diferă în funcție de forma de participare (autor sau, respectiv, complice) reținută în actul de acuzare, au o anumită greutate în această privință.

22. Guvernul susține că reclamanții nu au suferit consecințe negative ca urmare a faptului că pedepsele lor nu au fost majorate. Cu toate acestea, părțile în cauză nu invocă o deteriorare a situației lor.

23. În ceea ce privește procedura în fața Înaltei Curți, trebuie să se admită, astfel cum susține Guvernul, că această instanță s-a întemeiat pe înscrisurile depuse deja la dosar și că a aplicat legea penală cea mai favorabilă. Cu toate acestea, contrar celor susținute de Guvern, Înalta Curte nu a răspuns la argumentele pe care părțile în cauză și parchetul le-au dedus din reîncadrarea juridică a faptelor operată de curtea de apel. Guvernul nu a susținut nici că

Înalta Curte a ascultat în ședință publică argumentele părților cu privire la reîncadrarea juridică a faptelor (*a contrario, Dallos împotriva Ungariei*, nr. 29082/95, pct. 50, CEDH 2001-II; *Sipavičius împotriva Lituaniei*, nr. 49093/99, pct. 31, 21 februarie 2002; *Zhupnik împotriva Ucrainei*, nr. 20792/05, pct. 40, 9 decembrie 2010). Prin urmare, nu rezultă că Înalta Curte a remediat carențele procedurii desfășurate în fața curții de apel (a se vedea, *mutatis mutandis, Gelenidze împotriva Georgiei*, nr. 72916/10, pct. 31-38, 7 noiembrie 2019).

24. Rezultă că curtea de apel nu i-a informat pe reclamânți despre posibilitatea reîncadrării juridice a faptelor și nu le-a oferit posibilitatea de a-și prezenta argumentele în această privință și că Înalta Curte nu a remediat această carență.

25. În consecință, au fost încălcate art. 6 § 1 și 3 lit. c) din Convenție.

IV. CU PRIVIRE LA CAPĂTUL DE CERERE REFERITOR LA DURATA PROCEDURII

26. Reclamânții susțin că durata procesului penal a fost excesivă, contrar art. 6 din Convenție. Guvernul invocă neepuizarea căilor de recurs, pe motiv că părțile interesate nu au inițiat o procedură civilă pentru a contesta pretinsa încălcare suferită.

27. Curtea a constatat deja în hotărârea *Brudan împotriva României* (nr. 75717/14, pct. 86 și 88, 10 aprilie 2018) că o acțiune în răspundere civilă delictuală, astfel cum a fost interpretată în mod constant de instanțele interne, constituia o cale de recurs efectivă pentru a denunța durata excesivă a procesului și că reclamânții erau obligați să o utilizeze începând cu 22 martie 2015.

28. În speță, reclamânții au sesizat Curtea la 14 aprilie 2015, iar acțiunea sus-menționată era disponibilă la acea dată. Reclamânții nu au exercitat-o și nu au furnizat o justificare valabilă pentru carența respectivă.

29. Rezultă că acest capăt de cerere trebuie respins pentru neepuizarea căilor de recurs interne în temeiul art. 35 § 1 și 4 din Convenție.

V. CU PRIVIRE LA CELELALTE CAPETE DE CERERE (CEREREA NR. 9292/17)

30. Curtea a examinat celelalte capete de cerere doar din perspectiva art. 6 § 1 și 2 din Convenție. Curtea constată, având în vedere ansamblul probelor de care dispune și în măsura în care faptele în litigiu sunt de competența sa, că aceste capete de cerere fie nu îndeplinesc criteriile de admisibilitate prevăzute la art. 34 și 35 din Convenție, fie nu indică vreo încălcare aparentă a drepturilor și libertăților consacrate în Convenție sau în protocoalele la aceasta.

31. Rezultă că această parte a cererii trebuie să fie respinsă în temeiul art. 35 § 4 din Convenție.

CU PRIVIRE LA APLICAREA ART. 41 DIN CONVENȚIE

32. Reclamanții solicită 6 000 EUR (EUR) (cererea nr. 19115/15), respectiv 7 800 EUR (cererea nr. 9292/17) pentru prejudiciul moral pe care pretind că l-au suferit și 500 EUR (EUR) pentru cheltuielile de judecată efectuate în cadrul procedurilor interne și în fața Curții.

33. Guvernul se opune acestor solicitări considerând că sunt excesive.

34. Curtea acordă fiecăruia dintre reclamanți suma de 6 000 EUR cu titlu de prejudiciu moral, plus orice sumă ce poate fi datorată cu titlu de impozit.

35. De asemenea, Curtea reamintește că, atunci când o persoană particulară, precum în speță, a fost condamnată în urma unei proceduri viciate de încălcări ale cerințelor art. 6 din Convenție, un nou proces sau o redeschidere a procedurii la cererea părții în cauză reprezintă, în principiu, un mijloc adecvat de reparare a încălcării constatate (a se vedea, între altele, *Maestri și alții împotriva Italiei*, nr. 20903/15 și alte 3 cereri, pct. 72 *in fine*, 8 iulie 2021). În această privință, observă că art. 465 din noul Cod de procedură penală, intrat în vigoare la 1 februarie 2014, permite revizuirea unui proces pe plan intern în cazul în care Curtea a constatat încălcarea drepturilor și a libertăților fundamentale ale unui reclamant (*Ovidiu Cristian Stoica împotriva României*, nr. 55116/12, pct. 53, 24 aprilie 2018).

36. Având în vedere documentele de care dispune și jurisprudența sa și în special lipsa oricărui document justificativ, Curtea respinge cererea prezentată cu titlu de cheltuieli de judecată.

37. Curtea consideră necesar ca rata dobânzilor moratorii să se întemeieze pe rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, majorată cu trei puncte procentuale.

PENTRU ACESTE MOTIVE, ÎN UNANIMITATE, CURTEA

1. *decide* să conexeze cererile;
2. *declară* admisibile capetele de cerere referitoare la condițiile de detenție (cererea nr. 19115/15) și la echitatea procesului penal (reîncadrarea juridică a faptelor în apel în ambele cereri) și inadmisibile celelalte capete de cerere;
3. *hotărăște* că a fost încălcat art. 3 din Convenție în ceea ce privește cererea nr. 19115/15;
4. *hotărăște* că a fost încălcat art. 6 § 1 și 3 lit. a) din Convenție în ceea ce privește cele două cereri;

HOTĂRÂREA FLORIN-IOAN NISTOR ȘI ADRIAN MARCEL NISTOR ÎMPOTRIVA
ROMÂNIEI

5. *hotărăște*

- a) că statul pârât trebuie să plătească fiecărui reclamant, în termen de trei luni, suma de 6 000 EUR (șase mii de euro), plus orice sumă ce poate fi datorată cu titlu de impozit, cu titlu de prejudiciu moral, care va fi convertită în moneda statului pârât, la rata de schimb aplicabilă la data plății;
- b) că, de la expirarea termenului menționat și până la efectuarea plății, aceste sume trebuie majorate cu o dobândă simplă, la o rată egală cu rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, aplicabilă pe parcursul acestei perioade și majorată cu trei puncte procentuale;

6. *respinge* cererea de acordare a unei reparații echitabile pentru celelalte capete de cerere.

Redactată în limba franceză, apoi comunicată în scris la 29 martie 2022, în temeiul art. 77 § 2 și 3 din Regulament.

Ilse Freiwirth
Grefier adjunct

Gabriele Kucsko-Stadlmayer
Președinte

HOTĂRÂREA FLORIN-IOAN NISTOR ȘI ADRIAN MARCEL NISTOR ÎMPOTRIVA
ROMÂNIEI

ANEXĂ

Lista cauzelor

Nr.	Cererea nr.	Numele cauzei	Introdusă la	Reclamant Anul nașterii Reședință Naționalitate	Reprezentat de
1.	19115/15	Florin-Ioan Nistor împotriva României	14/04/2015	Florin-Ioan NISTOR 1972 Aiud română	Gheorghită MATEUȚ
2.	9292/17	Adrian Marcel Nistor împotriva României	14/04/2015	Adrian Marcel NISTOR 1971 Hechtel română	Gheorghită MATEUȚ